Jeroen Bosch and Harm Veenenbos

New Estates for Pig and Clay Soil Farmers

1 The Elsendorp visual quality plan was produced in 2001 in association with architect Frans Sturkenboom by commission of the North Brabant Rural Area Department.

2 Hogeland Farmyards was produced in 2003 in the framework of a multiple commission at the request of Libau, the organisation for building regulation and preservation for the Province of Groningen.

In Dutch spatial planning policy, the image of the countryside has rapidly shifted in the past decade. The production of our food there is increasingly playing a secondary role. The countryside has become the domain of leisure and nature. The romanticism of the urban adventurer dominates planning and procedure. This makes many farmers feel threatened and abandoned. They are finding their own way as 'lonely ranchers'. Town and country seem to have entered into a relationship in which little mutual understanding exists.

In two design studies in areas where agriculture still seems to have some potential, an attempt is being made to find room for new common interests. In the Peel district of Brabant, in the framework of a reconstruction of the sandy soils, a visual quality plan is being devised for an area in which pig farms are being concentrated.[1] For agricultural estates in the Hogeland area of Groningen, a prototype has been set up in which past splendour is combined with new developments.[2] Visits to the farmers provide a basis and colour the plans. In both studies the existing landscape characteristics form the starting point for new additions.

Pigs

During a tour near Elsendorp in the middle of the Peel district in Brabant, the chairman of the local committee brings us up to date on the poor state of local relations. Village residents are demanding that a nearby pig farm shut down because of the stench it generates. They are also annoyed by the groups of East European workers who wander the streets after work in search of diversion. Whereas there was once a close kinship between the village and the surrounding area, the reverse is now the case. No farm workers live in the village; the farmers do their grocery shopping at the supermarket in Gemert. The residents of the village live there for the peace and quiet and go off to their jobs early in the morning.

The Peel underwent reclamation at the turn of the twentieth century. Under the excavated peat lay poor, sandy soil. Woods were planted in the poorest areas of soil, and the rest of the district was made suitable for agriculture. In the Peel the first thing that catches one's eye is the open space. Woods and remnants of heaths and peat moors partition the area. In fact the Peel is a conglomeration of separate reclamation areas, such as Vredepeel, Mariapeel and Grote Peel. The Middenpeel roadway and the Peel Canal form the transverse lines in this conglomera-

Ontginning van Middenpeelweg / Middenpeelweg land reclamation

Ontginningslint/ Land-reclamation 'ribbon'

Jeroen Bosch en Harm Veenenbos

Nieuwe erven voor varkenshouders en kleiboeren

1 Het Beeldkwaliteitplan Elsendorp werd in 2001 i.s.m. architect Frans Sturkenboom gemaakt in opdracht van de Dienst Landelijk Gebied Noord-Brabant.

2 Erven Hogeland werd in 2003 gemaakt in het kader van een meervoudige opdracht op verzoek van Libau, de Provinciale Groningse Welstandsorganisatie.

In het Nederlandse ruimtelijke beleid is het beeld van het platteland het afgelopen decennium snel verschoven. De productie van ons voedsel vervult hierin langzamerhand een bijrol. Het buitengebied is het domein van de recreant en van de natuur geworden. De romantiek van de stedelijke avonturier domineert de plannen en de maatregelen. Veel boeren voelen zich hierdoor bedreigd en in de steek gelaten. Als 'lonely ranchers' zoeken ze hun eigen weg. Stad en land lijken een relatie te zijn aangegaan, waarbij weinig wederzijds begrip rest.

In twee ontwerpstudies voor gebieden waar de landbouw nog kansen lijkt te hebben, is geprobeerd om ruimte te vinden voor de nieuwe gemeenschappelijke belangen. In de Brabantse Peel is in het kader van de reconstructie van de zandgronden een beeldkwaliteitplan gemaakt voor een gebied waar varkenshouderijen worden geconcentreerd.[1] Voor boerenerven in het Groningse Hogeland is een prototype opgesteld waarin de oude glorie met nieuwe ontwikkelingen wordt gecombineerd.[2] Bezoeken aan de boeren verschaften een basis en kleurden de plannen. In beide studies vormen de bestaande landschappelijke karakteristieken het uitgangspunt voor nieuwe toevoegingen.

Varkens

Tijdens een rondrit bij Elsendorp midden in de Brabantse Peel brengt de voorzitter van het buurtcomité ons op de hoogte van de verziekte lokale verhoudingen. Dorpsbewoners eisen dat een nabijgelegen varkenshouderij stopt vanwege de stank die het bedrijf verspreidt. Ze ergeren zich ook aan groepjes Oost-Europese arbeiders die na het werk, op zoek naar vertier, over straat zwerven. Bestond er vroeger een nauwe band tussen het dorp en de omliggende streek, inmiddels is het tegenovergestelde het geval. Er wonen geen landarbeiders meer in het dorp en de boeren doen hun boodschappen bij de supermarkt in Gemert. De dorpsbewoners wonen er voor de rust en vertrekken vroeg in de ochtend naar hun werk.

De Peel is ontgonnen aan het eind van negentiende, begin twintigste eeuw. Onder het afgegraven veen lag arme zandgrond. De armste gronden zijn ingeplant met bos, de rest van het gebied werd geschikt gemaakt voor landbouw. In De Peel springt in eerste instantie de open ruimte in het oog. Bossen en restanten veen en heide delen het gebied op. In feite is De Peel een verzameling van afzonderlijke ontginningen zoals Vredepeel, Mariapeel en Grote Peel. De Middenpeelweg en het Peelkanaal vormen de doorgaande lij-